

1. Интегрисана превенција и контрола загађења – додатни концепт заштите животне средине ЕУ

У оквиру законодавства ЕУ у области заштите животне средине једна од кључних директива је Директива Савета 96/61/ЕЗ од 24. септембра 1996. године (објављена у службеном листу ОЈЛ 257) о интегрисаном спречавању и контроли загађивања (Integrated pollution prevention and control - IPPC), која се примењује на индустријска и друга постројења и активности које су класификоване према нивоу загађивања и ризику који те активности могу имати по здравље људи и животну средину. Ова Директива је ступила на снагу 30. октобра 1996. године а циљ издања ове Директиве била је интегрисана превенција и контрола загађења које произилазе из активности наведених у Анексу I Директиве.

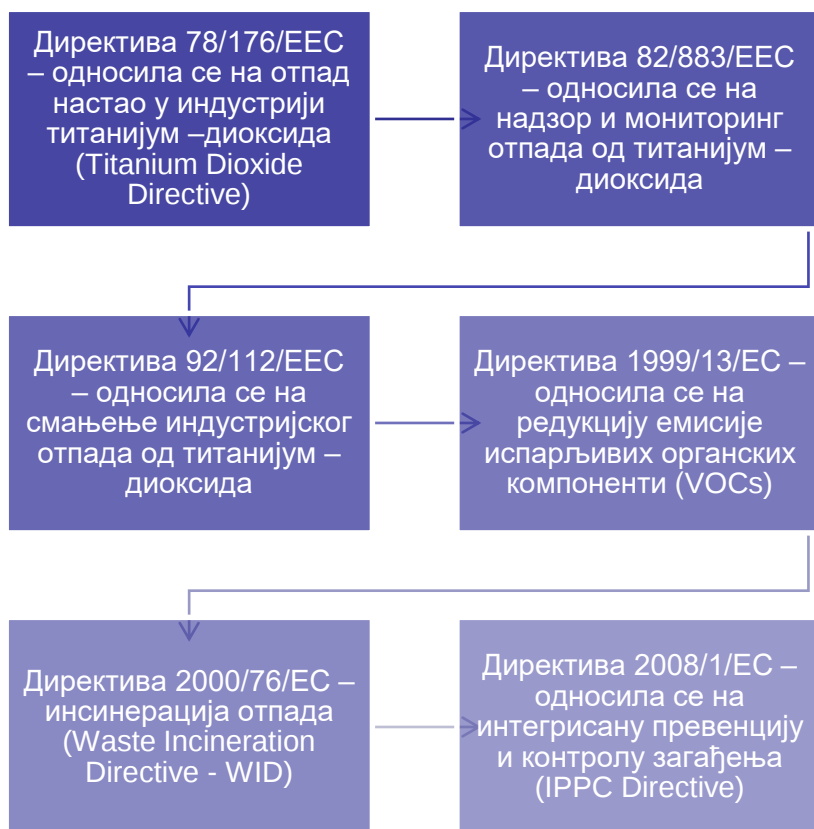
Временом је стално присутна потреба за изменама у области закона о животној средини довела до издавања Директиве Савета 2008/1/ЕС Европског парламента и Савета од 15. јануара 2008. године, која је заменила Директиву Савета 96/61/ЕС од 24. септембра 1996. по питању интегрисане превенције и контроле загађења. Директива Савета 2008/1/ЕС Европског парламента објављена је у Службеном листу ОЈЛ 24 од 29. јануара 2008. Ова Директива ступила је на снагу 18. фебруара 2008. Као и у претходном случају, активност на коју се Директива примењује наведена је у Анексу I ове Директиве. Њене одредбе остале су примењиве до 6. јануара 2014.

6. јануара 2011. године ступила је на снагу Директива о индустријским емисијама IED – Industrial Emissions Directive (Директива 2010/75/EU Европског парламента и Савета од 24. новембра 2010. о индустријским емисијама (нови израз који се користи уместо интегрисаног спречавања и контроле загађења)). Транспоноване ово директиве у национална законодавства трајало је до 7. јануара 2013. Директива 2010/75/EU објављена је у Службеном листу ОЈЛ 334 од 12. децембра 2010. Циљ IED је смањење или уклањање емисија загађења из индустријских активности, повећање ефикасности законодавства о најбољим доступним техникама, јачање постојећег минимума захтева за квалитетом животне средине и смањење свих непотребних административних оптерећења у вези са спровођењем Директиве. Нове карактеристике у складу са Директивом о индустријским емисијама углавном су повезане са новим лимитима за граничне вредности емисија - ГВЕ (који ће бити дефинисани у интегрисаној дозволи) односно са максималним ГВЕ („Safety net“ према IED).

Мотив за доношење IPPC/IED директиве (пored осталих трендова у области заштите животне средине проистеклих након одржавања Рио конференције о животној средини и одрживом развоју) представља примена Парето

правила (Парето принципа) у области контроле загађења. Наиме, Вилфредо Парето је био италијански инжењер, економиста, социолог, политиколог и филозоф, који је пред крај 19. века унапредио је математичку економију, а почетком 20. века микроекономску теорију, нарочито увођењем концепата ефикасности (Паретова ефикасност) и ординалне корисности (корисност се не мери, већ упоређује). Паретов принцип је добио име по њему и изграђен је на његовим опажањима, где је он као пример тог принципа препознао чињеницу да је 80% земљишта у Италији у власништву 20% становништва, што је касније генерализовано у „Паретовом принципу“ Јозефа Јурана (такође званом „правило 80-20“). Примењено на област заштите животне средине, Парето правило каже да се контрола и редукација 80% загађења може достићи додатним активностима у области заштите животне средине код 20% највећих идентификованих загађивача.

Директива о индустријским емисијама у свом тексту интегрише шест различитих директива које су усмерене превенцији и контроли загађења од великих индустријских оператора, што је илустровано на слици 1.

Слика 1. Шест директива које су обједињене у тексту Директиве о индустријским емисијама

Систем интегрисане контроле загађивања животне средине и раније је постојао у неким земљама ЕУ (Велика Британија, Шведска, Ирска). ИРРС/IED Директивом је успостављен општи оквир у ЕУ за јединствено спречавање и контролу загађивања, који садржи мере за постизање овог циља. Циљеви и принципи ове директиве дати су у Табели 1.

Табела 1. Циљеви и принципи примене ИРРС/IED приступа

<i>Циљеви</i>	<i>Принципи</i>
Редукција емисије	Интегрисани приступ
Висок ниво заштите животне средине	Промовисање ВАТ
Смањење протока сирове материје (материјала)	Флексибилност
Смањење протока енергије	Доследно обављање надзора
Повећање улоге контролних надлежних институција	Учешће јавности

Интегрисани приступ: значи да дозволе треба да узму у обзир целокупни утицај постројења на животну средину, укључујући нпр. емисије у ваздух, воду и земљиште, настајање отпада, мониторинг, коришћење сировина, енергетску ефикасност, буку, спречавање удеса и санацију локације након затварања постројења.

Промовисање ВАТ: Како је дефинисано у ИРРС/IED Директиви граничне вредности емисије (GVE) морају се заснивати на најбољим доступним техникама (ВАТ). Да би помогла органима за издавање дозвола и компанијама да одреде ВАТ, Европска комисија организује размену информација између стручњака из држава чланица ЕУ, индустрије и организација за заштиту животне средине. То резултира усвајањем и објављивањем референтних докумената о ВАТ (тзв. BREF).

Флексибилност: ИРРС/IED директива је флексибилни документ који омогућавајући органима за издавање дозвола да приликом утврђивања услова дозволе узму у обзир:

- техничке карактеристике постројења,
- његов географски положај и
- локалне услове околине.

Доследно обављање надзора: обзиром да примена ИРРС/IED директиве резултује додатним условима заштите животне средине задатим у издатој интегрисаној дозволи за рад постројења, неопходно је периодично вршити провере (контрола, инспекцијски надзор) испуњености примене додатних услова заштите животне током периода на који је издата интегрисана дозвола.

Учесће јавности: IPPC/IED директива даје право јавности да учествује у процесу доношења одлука као и да буде обавештена о његовим последицама, имајући приступ:

- достављању пријаве ради давања мишљења,
- дозволи,
- резултатима мониторинга испуштања загађујућих материја и
- Европском регистру испуштања и преноса загађења (E-PRTR). Циљ E-PRTR је пружање информација о животној средини које су условљене главним индустријским активностима. Састоји се од података о емисијама које пријављују државе чланице а који су доступни у јавном регистру.

Свеобухватност IPPC/IED директиве, као и њена повезаност са директивама везаних за воде, ваздух, земљиште али и за отпад, буку, вибрације илустрована је на слици 2.

Слика 2. Веза IPPC/IED директиве са осталим секторским прописима ЕУ

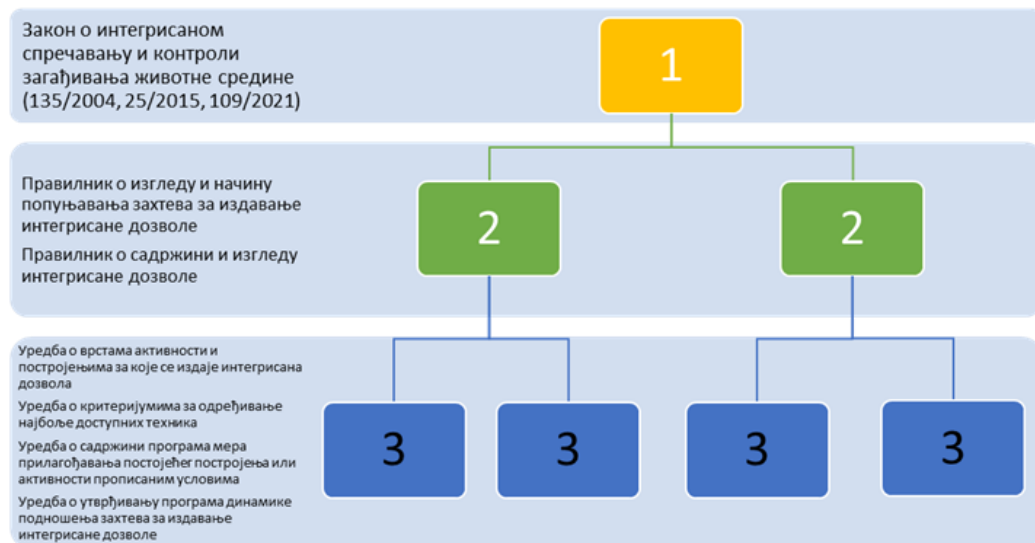
IPPC директива је у законодавство Републике Србије 2004. године уведена кроз Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине (Сл. Гласник РС, бр135/2004, 12/2015 и 109/2021). Обзиром на своју комплексност, њена имплементација и даље траје.

2. Интегрисана превенција и контрола загађења у Републици Србији

IPPC Директива је једна од првих европских директива која је у потпуности транспонована у правни систем Републике Србије, доношењем Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине 2004. године („Службени гласник РС“, бр. 135/2004). Овај закон је ревидиран 2015. и 2021. године тако да је последња важећа верзија публикована у Службеном гласнику Републике Србије, број 109/2021.

Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине, као и низ уредби и правилника који прате овај закон, уређује услове и поступак издавања интегрисане дозволе за постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра и дефинише услове за примену стандарда најбоље доступне технике (Best Available Techniques - BAT) које је усвојила Европска комисија у одговарајућим референтим документима (BREF – BAT reference document). Спровођење ових прописа омогућује интегрисани приступ контроли загађивања а има за циљ спречавање емисија у ваздух, воду или земљиште где год је то примењиво, укључујући и одлагање отпада, а тамо где то није примењиво, свођење истих на минимум како би се постигао висок ниво заштите животне средине као целине.

Хијерархија поменутих прописа у области интегрисаног спречавања и контроле загађивања животне средине је дата на слици 3.

Слика 3. Однос Закона и пратећих подзаконских аката

3. Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине – извод са коментарима

3.1. Основне одредбе

Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине уређују се услови и поступак издавања интегрисане дозволе за постројења и активности која могу имати негативне утицаје на здравље људи, животну средину или материјална добра, врсте активности и постројења, надзор и друга питања од значаја за спречавање и контролу загађивања животне средине.

Најзначајнији изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

- 1) **материја**, односно супстанца јесте сваки хемијски елеменат и његова једињења осим радиоактивних материја и генетски модификованих организама у оквиру значења одређених законом;
- 2) **загађење** јесте непосредно или посредно уношење материја, вибрација, топлоте или буке у ваздух, воду или земљиште изазвано људском активношћу које може бити штетно по здравље људи или квалитет животне средине и које може довести до оштећења материјалних добара;
- 3) **постројење** јесте стационарна техничка јединица у којој се изводи једна или више активности које су утврђене посебним прописом и за које се издаје интегрисана дозвола, као и свака друга активност код које постоји техничка повезаност са активностима које се изводе на том месту и која може произвести емисије и загађење;
- 4) **постојеће постројење** јесте постројење које је пуштено у рад, у складу са прописима који су важили до дана ступања на снагу закона или за које је добијена интегрисана дозвола или које, по мишљењу надлежног органа, у потпуности испуњава услове за подношење захтева за добијање интегрисане дозволе за рад, под условом да такво постројење буде пуштено у рад најкасније у року утврђеном законом, према програму усклађивања појединих привредних грана са одредбама закона;
- 5) **емисија** јесте непосредно или посредно испуштање материја, вибрација, топлоте или буке из извора у постројењу, у ваздух, воду или земљиште;
- 6) **гранична вредност емисије** јесте маса изражена у облику одређених специфичних параметара, концентрације и/или нивоа појединачне емисије коју није дозвољено прећи у току једног или више временских периода, у складу са посебним прописом;
- 7) **стандард квалитета животне средине** јесте скуп услова и захтева који морају бити испуњени у одређено време и на одређеном подручју или у појединим елементима животне средине, у складу са посебним прописима;

8) **надлежни орган** јесте орган одговоран за спровођење обавеза у оквиру овлашћења утврђених законом, и то:

- министарство надлежно за послове заштите животне средине;
- покрајински орган надлежан за послове заштите животне средине;
- орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове заштите животне средине;

9) **захтев за издавање интегрисане дозволе** јесте писани акт који оператер, заједно са прописаном документацијом подноси надлежном органу ради издавања интегрисане дозволе за рад постројења;

10) **интегрисана дозвола** јесте одлука надлежног органа донета у форми решења којом се одобрава пуштање у рад постројења или његовог дела, односно обављање активности чији саставни део чини документација са утврђеним условима којима се гарантује да такво постројење или активност одговарају захтевима предвиђеним законом;

11) **измена у погону** јесте промена природе или функционисања или проширење постројења који могу утицати на животну средину;

12) **битна измена у раду постројења** јесте промена која, по мишљењу надлежног органа, може имати значајне негативне последице по здравље људи, животну средину или материјална добра;

13) **регистар издатих дозвола** јесте главна књига у коју се уписују подаци који се односе на издате дозволе и збирка исправа на основу којих се подаци уписују у главну књигу;

14) **најбоље доступне технике (BAT – *best available techniques*)** – најделотворније и најмодерније фазе у развоју активности и начину њиховог обављања које омогућавају погоднију примену одређених техника за задовољавање граничних вредности емисија, прописаних у циљу спречавања или ако то није изводљиво, у циљу смањења емисија и утицаја на животну средину као целину;

Поједини елементи израза „најбоље доступне технике" имају следећа значења:

- **техника** – начин на који је постројење пројектовано, изграђено, одржавано, на који функционише и ставља се ван погона или затвара, укључујући и технологију која се користи;
- **доступна** – техника развијена до степена који омогућава примену у одређеном сектору индустрије под економски и технички прихватљивим условима, укључујући трошкове и користи, ако је под уобичајеним условима доступна оператеру;

– **најбољи** – подразумева најефикаснији учинак у постизању високог општег нивоа заштите животне средине;

15) **оператер** јесте свако физичко или правно лице које, у складу са прописима, управља постројењем или га контролише или је овлашћен за доношење економских одлука у области техничког функционисања постројења и на чије име се издаје интегрисана дозвола;

16) **јавност** обухвата једно или више физичких или правних лица, њихова удружења, организације или групе;

17) **заинтересована јавност** обухвата јавност на коју рад постројења и обављање активности утиче или је вероватно да ће утицати, укључујући невладине организације које се баве заштитом животне средине и које су евидентиране код надлежног органа.

Основна начела интегрисаног спречавања и контроле загађивања су:

1) **Начело предострожности** – свака активност мора бити спроведена на начин да се: не проузрокује било какво знатно загађење; спрече или смање емисије на самом извору загађивања које доводе до загађења ваздуха, воде и земљишта; спречи или смањи коришћење необновљивих природних ресурса и енергије; спречи или смањи стварање отпада; сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.

Начело предострожности остварује се проценом утицаја на животну средину, проценом опасности од ризика и коришћењем најбоље доступних техника.

Одсуство научне поузданости не може бити разлог за непредузимање мера интегрисаног спречавања и контроле загађивања животне средине у случају могућих значајних утицаја на животну средину.

2) **Начело интегрисаности и координације** – интегрисани приступ издавања дозвола је усклађен поступак издавања дозволе у ком учествује више од једног надлежног органа који предузимају мере за ефикасан и интегрисан приступ овом поступку.

Потпуна узајамна координација надлежних органа у поступку издавања дозвола и одређивању услова омогућава постизање највишег практично могућег нивоа заштите животне средине као целине.

3) **Начело одрживог развоја** – ради остваривања веће одрживе равнотеже између људских активности и друштвено-економског развоја с једне стране и ресурса и способности обнављања природе с друге стране, режим интегрисаног спречавања и контроле загађивања обезбеђује се издавањем дозвола, утврђивањем услова за одрживо коришћење природних ресурса, сировина и енергије.

Необновљиви природни ресурси користе се под условима који обезбеђују њихово дугорочно и разумно коришћење.

Одрживо управљање отпадом значи ефикасније коришћење ресурса, смањење количине отпада и поступање са њим на начин који доприноси циљевима одрживог развоја.

4) **Начело хијерархије управљања отпадом** – хијерархија управљања отпадом представља редослед приоритета у пракси управљања отпадом који чине: спречавање стварања отпада и редукција, односно смањење коришћења ресурса и смањење количина и/или опасних карактеристика насталог отпада; поновна употреба, односно коришћење производа за исту или другу намену; рециклажа, односно третман отпада ради добијања сировине за производњу истог или другог производа; искоришћење,

односно коришћење вредности отпада (компостирање, поврат енергије и др).

5) **Начело „загађивач плаћа“** – загађивач мора да сноси пуне трошкове последица својих активности, односно трошкове настале угрожавањем животне средине, који укључују трошкове за угрожавање и ризик по животну средину и трошкове уклањања штете нанете животној средини, односно враћања локације у задовољавајуће стање животне средине после затварања постројења или престанка обављања активности.

6) **Начело јавности** – у циљу информисања јавности о раду постројења и о њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбеђења пуне отворености поступка издавања дозвола, јавност мора имати приступ информацијама које се односе на захтев за издавање дозволе за нова постројења или за битне измене у раду постројења, израду нацрта дозволе, решења о издавању дозволе и о сваком њеном обнављању, као и на релевантне податке добијене мониторингом.

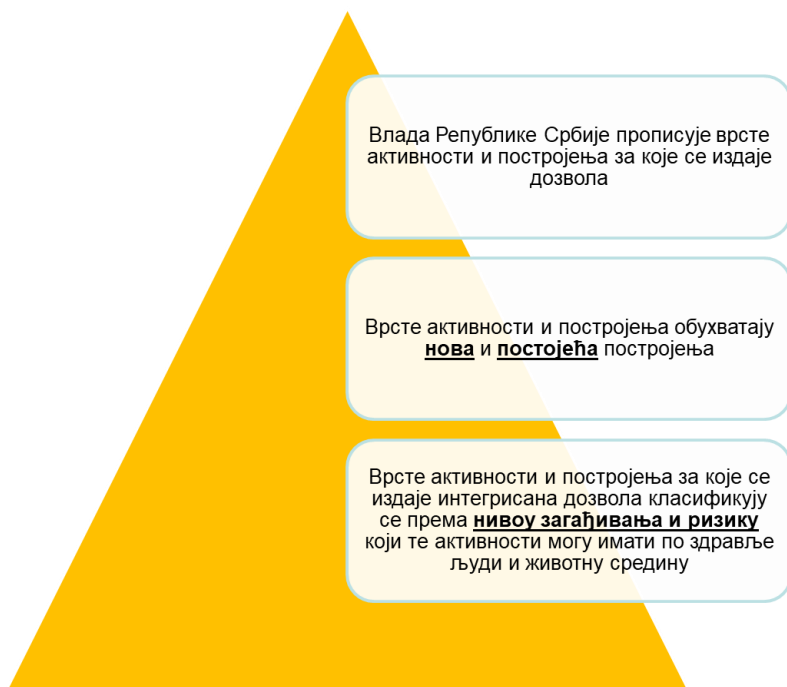
3.2 Термини повезани са интегрисаном дозволом

3.2.1 Врсте активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола

Врсте активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола класификују се **према нивоу загађивања и ризику** који те активности могу имати по здравље људи и животну средину, укључујући и друге технички сродне активности које могу произвести емисије и загађење животне средине.

Врсте активности и постројења из обухватају **нова и постојећа постројења**.

Влада Републике Србије прописује врсте активности и постројења за које се издаје дозвола.

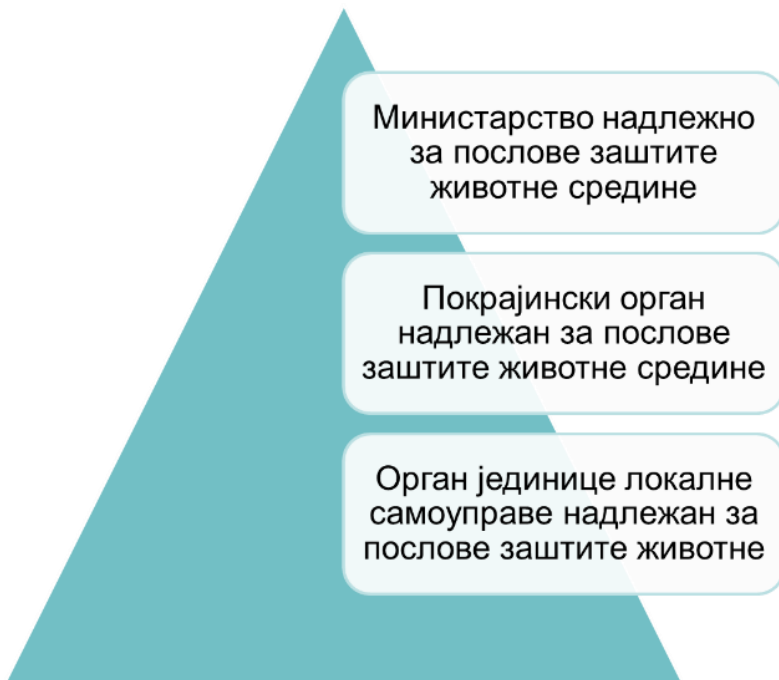
Слика 4. Карактеризација активности и постројења

3.2.2 Надлежни орган

Министарство надлежно за послове заштите животне средине издаје интегрисану дозволу у складу са законом за постројења и активности за која дозволу или одобрење за изградњу и почетак рада, односно извођење или обављање активности, издаје друго надлежно министарство.

Покрајински орган надлежан за послове заштите животне средине издаје дозволу у складу са законом за постројења и активности за која дозволу или одобрење за изградњу и почетак рада, односно извођење или обављање активности, издаје други надлежни покрајински орган.

Орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове заштите животне средине издаје дозволу у складу са законом за постројења и активности за која дозволу или одобрење за изградњу и почетак рада, односно извођење или обављање активности, издаје други надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Слика 5. Хијерархија надлежних органа

3.2.3 Обавезе надлежног органа

Надлежни орган обезбеђује:

- 1) да рад нових постројења не започне пре добијања дозволе осим у случају пробног рада одобреног у складу са законом, **као и након пробног рада а најдуже још 240 дана**, под условом да су у току трајања пробног рада сви резултати мерења загађивања чинилаца животне средине у складу са прописаним дозвољеним вредностима и да то потврђује налаз комисије за технички преглед постројења;
- 2) да рад постојећих постројења започет пре дана ступања на снагу закона буде усклађен са захтевима и условима утврђеним законом;

- 3) да услови и поступак издавања дозвола буду у потпуности координирани у случају да у поступку учествује више од једног надлежног органа;
- 4) праћење развоја најбољих доступних техника;
- 5) праћење и развој мониторинга који примењује оператер;
- 6) ревизију и, по потреби, ажурирање услова у дозволи;
- 7) приступ јавности садржају захтева за издавање дозволе, издатим дозволама и резултатима мониторинга;
- 8) регистар резултата мониторинга који обавља оператер;
- 9) предузимање и других мера утврђених законом и другим прописима.

3.2.4 Интегрисана дозвола

За рад постројења и обављање активности оператер прибавља **интегрисану дозволу** од надлежног органа.

Интегрисаном дозволом се одобрава:

1) рад новог постројења и обављање његове активности;

2) рад и битне измене у раду, односно функционисању постојећег постројења.

Дозвола се, изузетно, може односити и на престанак активности.

Дозвола се издаје на период који **не може бити дужи од десет година**, за једно или више постројења на истом месту којим управља исти оператер.

3.2.5 Захтев за издавање интегрисане дозволе

Оператер подноси надлежном органу захтев за издавање дозволе који садржи нарочито податке о:

- 1) постројењу и његовој активности;
- 2) сировинама и помоћном материјалу, другим материјама и енергији који се користе у постројењу или се у њему стварају;
- 3) изворима емисија које потичу из постројења;
- 4) условима карактеристичним за локацију на којој се постројење налази;
- 5) природи и количини предвиђених емисија које из постројења доспевају у воду, ваздух и земљиште;
- 6) идентификованим значајним утицајима емисија на животну средину и могућности утицаја на већу удаљеност;
- 7) предложеној технологији и другим техникама којима се спречавају или, ако то није могуће, смањују емисије;

- 8) најбољим доступним техникама које оператер активности новог или постојећег постројења примењује или планира да примени ради спречавања или смањења загађивања;
- 9) мерама за смањење настајања и уклањање отпада који настаје приликом функционисања постројења;
- 10) мерама за ефикасно коришћење енергије;
- 11) планираним мерама мониторинга емисија у животну средину;
- 12) приказ главних алтернатива које је оператер разматрао;
- 13) нетехнички приказ података на којима се захтев заснива;
- 14) другим мерама чије предузимање се планира у складу са прописима.

Ако је оператер у прибављању доказа у складу са другим прописима обезбедио неке од додатних података њих прилаже уз захтев за издавање дозволе.

Надлежни орган може затражити додатне податке у одређеним областима за издавање дозволе.

Министар надлежан за послове заштите животне средине ближе уређује садржај, изглед и начин попуњавања захтева, као и друга питања од значаја за подношење захтева за издавање дозволе.

3.2.6 Документација која се прилаже уз захтев за издавање интегрисане дозволе

Уз захтев за издавање интегрисане дозволе подносилац захтева прилаже следећу документацију:

- 1) пројекат за планирано, односно изграђено постројење;
- 2) извештај о последњем техничком прегледу;
- 3) план вршења мониторинга;
- 4) резултате мерења загађивања чинилаца животне средине или других параметара у току трајања пробног рада;
- 5) план управљања отпадом;
- 6) план мера за ефикасно коришћење енергије;
- 7) план мера за спречавање удеса и ограничавање њихових последица;
- 8) план мера за заштиту животне средине после престанка рада и затварања постројења;
- 9) акт о праву коришћења природних ресурса;
- 10) изјаву којом потврђује да су информације садржане у захтеву истините, тачне, потпуне и доступне јавности;
- 11) доказ о уплаћеној административној такси.

Поред ове документације, подносилац захтева, зависно од постројења, прилаже:

- 1) за нова постројења – сагласност на студију о процени утицаја на животну средину и сагласност на **одговарајући документ из области заштите од великог хемијског удеса**;

2) за постојећа постројења – сагласност на студију утицаја затеченог стања, **сагласност на одговарајућу документацију у складу са прописима којима се уређује заштита од великог хемијског удеса и програм мера прилагођавања рада постојећег постројења или активности** условима прописаним законом.

3.3 Поступак издавања интегрисане дозволе

3.3.1 Разматрање захтева за издавање интегрисане дозволе

Надлежни орган разматра поднети захтев и ако захтев не садржи прописане податке и/или документацију затражиће од подносиоца захтева да, у примереном року, достави податке, документацију или информације које недостају.

Ако подносилац захтева не достави податке, документацију и информације у одређеном року надлежни орган ће без одлагања донети закључак о одбацивању захтева.

Надлежни орган врши проверу података и информација садржаних у захтеву за издавање дозволе, примењивости предложеног програма мера као и приложеној документацију.

3.3.2 Обавештавање органа и организација и јавности

Надлежни орган обавештава органе и организације у области: пољопривреде, водопривреде, шумарства, планирања, изградње, саобраћаја, енергетике, рударства, заштите културних добара, заштите природе и др. као и органе локалне самоуправе на чијој територији се планира активност, односно налази постројење (у даљем тексту: други органи и организације) и заинтересовану јавност о пријему захтева, у року од пет дана од дана пријема уредног захтева за издавање дозволе.

Надлежни орган на захтев других органа и организација доставља копију захтева за издавање дозволе и ставља на увид одговарајућу документацију.

На захтев заинтересоване јавности надлежни орган доставља копију захтева за издавање дозволе.

Подносилац захтева сноси трошкове израде и достављања копије захтева за издавање дозволе, у прописаном износу.

Други органи и организације и представници заинтересоване јавности достављају своја мишљења надлежном органу у року од 15 дана од дана пријема обавештења о пријему захтева за издавање интегрисане дозволе.

3.3.3 Нацрт интегрисане дозволе

Надлежни орган је дужан да нацрт дозволе изради у року од 45 дана од дана пријема уредног захтева за издавање дозволе. Приликом израде нацрта дозволе надлежни орган разматра мишљења других органа и организација и заинтересоване јавности.

Надлежни орган је дужан да о нацрту дозволе и о могућности увида у пратећу документацију обавести друге органе и организације и јавност, у року од пет дана од дана пријема таквог захтева.

Надлежни орган на захтев других органа и организација без одлагања доставља копију нацрта дозволе.

На захтев заинтересоване јавности надлежни орган доставља копију нацрта дозволе.

Подносилац захтева сноси трошкове израде и достављања копије нацрта дозволе, у прописаном износу.

Други органи и организације и представници заинтересоване јавности могу надлежном органу доставити своја мишљења о нацрту дозволе, у року од 15 дана од дана пријема обавештења о пријему захтева за издавање интегрисане дозволе.

Надлежни орган нацрт дозволе заједно са захтевом оператера и пратећом документацијом, мишљењима других органа и организација и заинтересоване јавности датих на нацрт дозволе, доставља техничкој комисији, у року од 10 дана након рока за достављање мишљења о нацрту дозволе.

3.3.4 Техничка комисија

За оцену услова утврђених у нацрту дозволе надлежни орган образује техничку комисију.

Актом о образовању техничке комисије одређује се њен састав, задаци и друга питања од значаја за рад техничке комисије.

Председник техничке комисије именује се из реда запослених или постављених лица у надлежном органу.

За чланове техничке комисије могу бити именована лица са високом стручном спремом одговарајуће струке, односно смера и одговарајућим стручним резултатима, а из реда:

- 1) запослених или постављених лица у надлежном органу;
- 2) запослених или постављених лица у другим органима и организацијама;
- 3) независних стручњака.

Чланови техничке комисије не могу бити лица која су:

- 1) учествовала у изради студије о процени утицаја која је предмет оцене;
- 2) оснивачи правног лица или предузетник који је израдио студију о процени утицаја или запослени код тих лица;
- 3) оснивачи или запослени код носиоца пројекта, односно оператера;
- 4) брачни другови, крвни сродници до четвртог степена сродства и сродници по тазбини до другог степена сродства.

3.3.5 Разматрање нацрта дозволе

Техничка комисија разматра захтев оператора и приложену документацију, нацрт дозволе, мишљења других органа и организација и заинтересоване јавности, као и мишљења прибављена у поступку размене информација и консултација о прекограничном утицају.

Раду техничке комисије може присуствовати оператор или лице које он овласти. Техничка комисија анализира нарочито:

- 1) студију о процени утицаја на животну средину, односно студију о процени затеченог стања на животну средину;
- 2) очекиване локалне и шире утицаје рада постројења на животну средину;
- 3) **примену најбољих доступних техника;**
- 4) очекиване економске и социјалне последице и промене стања животне средине на конкретној локацији, као и очекиване последице на живот и здравље становништва;
- 5) приложену пратећу документацију;
- 6) испуњеност услова из нацрта интегрисане дозволе.

Техничка комисија израђује извештај који без одлагања доставља надлежном органу.

3.3.6 Одлучивање

Надлежни орган одлучује о издавању дозволе на основу захтева оператора, приложене документације, извештаја и оцене техничке комисије, као и прибављених мишљења других органа и организација и заинтересоване јавности, **у року од 120 дана од дана пријема уредног захтева за издавање дозволе.**

У изузетним случајевима, на захтев оператора или на иницијативу надлежног органа, рок се може продужити, али **не дужије од 240 дана** од дана пријема уредног захтева.

О продужењу рока, разлозима, као и новом року за доношење одлуке, надлежни орган обавештава подносиоца захтева.

Надлежни орган решењем одлучује о издавању дозволе, односно о одбијању захтева за издавање дозволе.

Надлежни орган ће одбити захтев за издавање дозволе ако:

- 1) постројење за обављање активности за коју се захтева дозвола не испуњава прописане услове;
- 2) на основу података и документације садржаних у захтеву нису испуњени услови за примену прописаних **стандарда животне средине;**
- 3) захтев садржи нетачне податке који су од утицаја на издавање дозволе.

Решење о издавању дозволе, односно о одбијању захтева за издавање дозволе надлежни орган доставља оператору и о томе обавештава друге органе и организације и јавност у року од осам дана од дана доношења решења.

3.3.7 Услови заштите животне средине који се утврђују интегрисаном дозволом

Интегрисаном дозволом се утврђују услови за рад постројења и обављање активности и обавезе оператера у зависности од природе активности и њиховог утицаја на животну средину.

Дозвола садржи услове који се односе на:

- 1) **примену најбољих доступних техника или других техничких услова и мера;**
- 2) мере из студије о процени утицаја на животну средину или студије о процени утицаја затеченог стања на животну средину;
- 3) **граничне вредности емисија загађујућих материја утврђене за дато постројење;**
- 4) мере заштите ваздуха, воде и земљишта;
- 5) мере које се односе на управљање отпадом који настаје при раду постројења;
- 6) мере за смањење буке и вибрација;
- 7) мере које се односе на ефикасно коришћење енергије;
- 8) захтеве за мониторинг емисија са:
 - специфицираном методологијом;
 - дефинисаном учесталости мерења;
 - дефинисаним правилима за тумачење резултата мерења;
 - утврђеном обавезом достављања података надлежном органу;
- 9) мере за спречавање удеса и отклањање њихових последица;
- 10) смањење загађења, укључујући и прекогранично загађење животне средине;
- 11) мере предвиђене за почетак рада, за тренутно заустављање у случају поремећаја у функционисању постројења, као и за престанак рада постројења;
- 12) предузимање мера заштите животне средине после престанка активности у циљу избегавања ризика од загађења и враћања локације у задовољавајуће стање;
- 13) начин и учесталост извештавања и обим података садржаних у извештају који се доставља надлежном органу у складу са прописима;
- 14) резултате ревизије услова и обавеза утврђених дозволом;
- 15) друге специфичне захтеве.

Ако се према одређеном стандарду квалитета животне средине захтевају строжији услови од оних који се могу постићи применом најбољих доступних техника, дозвола садржи додатне мере којима се обезбеђује примена ових стандарда.

У овом случају надлежни орган динтегрисаном озволом утврђује мере и рокове за примену стандарда квалитета животне средине, прописаних у складу са законом, а нарочито:

- 1) датум од када се стандарди примењују и подручја на која се односе;
- 2) највиши и најнижи прихватљив ниво загађујућих материја и буке у животној средини;
- 3) одређене параметре, процедуру мониторинга и методе којима се утврђују прекорачења стандарда, као и мере које се предузимају у том случају.

Дозвола може садржати привремено ослобађање од придржавања одређених услова, уколико се усвојеним санационим програмом обезбеђује примена мера које воде ка смањењу загађења и испуњењу услова.

Влада утврђује критеријуме за одређивање најбољих доступних техника, за примену стандарда квалитета животне средине, као и за одређивање граничних вредности емисија у дозволи.

Министар ближе прописује садржину и изглед интегрисане дозволе.

Министар прописује услове за примену најбољих доступних техника.

3.3.8 Обавезе оператора

Оператер је обавезан да:

- 1) поступа у складу са условима утврђеним у дозволи;
- 2) достави надлежном органу резултате мониторинга;
- 3) обавештава надлежни орган о свакој промени у раду, односно функционисању постројења или о удесу, са могућим видљивим утицајима на животну средину или здравље људи;
- 4) доставља надлежном органу годишњи извештај о вршењу активности за које је дозвола издата;
- 5) обавештава надлежни орган о планираној промени оператора;
- 6) изврши све мере које надлежни орган утврди после престанка важности дозволе.

Оператер је дужан да врши мониторинг спровођењем плана мониторинга из члана у складу са условима утврђеним у дозволи који се односе на захтеве за мониторинг емисија.

Влада ближе уређује начин и методе мониторинга.

На захтев надлежног органа који издаје дозволу или инспектора, оператер је обавезан да:

- 1) достави податке надлежном органу неопходне за издавање, измену или престанак важности дозволе;
- 2) омогући инспекцији увид у документацију коју чува у вези са издавањем дозволе, обезбеди приступ узорцима и местима за мониторинг одређеним у дозволи и омогући им несметано прибављање информација о поступању у складу са условима у дозволи.

Ако загађење потиче из постројења које има дозволу или подлеже издавању дозволе, оператер ће о свом трошку санирати последице загађења у најкраћем могућем року, узимајући у обзир техничке и економске могућности.

Ако оператер не изврши санацију надлежни орган ће санирати загађење о трошку оператора.

Оператер је дужан да за време важења дозволе и најмање пет година после престанка важења дозволе чува сву документацију у вези са издавањем

дозволе, мониторингом и инспекцијским надзором над обављањем активности.

3.3.9 Ревизија интегрисане дозволе

Издата дозвола подлеже поновном разматрању (у даљем тексту: ревизија) најмање два пута у току важења.

Поступак ревизије надлежни орган покреће по службеној дужности или на захтев оператора.

Надлежни орган по службеној дужности покреће поступак ревизије, ако:

- 1) је загађење које проузрокује постројење таквог значаја да је потребно извршити ревизију постојећих граничних вредности емисија, или је такве нове вредности потребно утврдити у дозволи;
- 2) постоји опасност да загађење проузрокује штету или настане штета по животну средину и здравље људи;
- 3) **суштинске промене у најбољим доступним техникама** омогућавају значајно смањење емисија без великих додатних трошкова;
- 4) промене у **захтевима за безбедност у раду постројења или сигурност** одређене активности захтевају увођење нових техника;
- 5) измене у прописима о заштити животне средине то захтевају.

У овим случајевима ревизија дозволе врши се у року од 30 дана од дана пријема обавештења о насталом случају.

Ако надлежни орган покрене поступак за ревизију дозволе обавестиће оператора о разлозима за то и затражити да у одређеном року достави неопходне податке.

3.3.10 Промена оператора (промена власника)

У случају промене оператора, надлежни орган ће, у року од пет дана од дана пријема тог обавештења, **извршити промену у дозволи без спровођења ревизије и о томе обавестити оператора**, као и надлежни орган на чијој територији оператор има седиште.

3.3.11 Ревизија услова у дозволи

У случају ревизије дозволе по службеној дужности, као и планиране измене у постројењу или његовом раду која не чини битну измену у смислу закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине, надлежни орган може изменити услове утврђене дозволом.

Ако велики број измена у дозволи отежава ефикасну контролу активности надлежни орган може затражити од оператора да достави нови захтев за издавање дозволе.

3.3.12 Продужење важности дозволе

Рок на који је издата дозвола може се продужити на захтев оператора.

Захтев за продужење рока оператор подноси најкасније четири месеца пре истека рока важности интегрисане дозволе.

Продужење важења дозволе врши се на начин и по поступку прописаним за њено издавање.

3.3.13 Престанак важења интегрисане дозволе

Дозвола може престати да важи, ако:

- 1) истекне рок на који је издата;
- 2) оператор то захтева;
- 3) оператор не започне рад постројења у року од 12 месеци од дана добијања дозволе, а не поднесе захтев за измену услова из дозволе у том периоду;
- 4) оператор престане да испуњава неки од услова који је утврђен дозволом;
- 5) оператор нема техничких и финансијских средстава за задовољавајуће испуњавање својих обавеза утврђених дозволом;
- 6) надлежни орган утврди да је оператор у захтеву за издавање дозволе поднео нетачне податке или фалсификовао документа од значаја за издавање дозволе или оператор непрестано одлаже крајњи рок за подношење тражених података, као и у другим случајевима које утврди инспектор;
- 7) оператор не врши мониторинг и не доставља податке у складу са законом;
- 8) оператор у остављеном року не поступи по захтеву инспектора или не предузме наложене мере;
- 9) оператор буде два пута узастопно кажњен за привредни преступ или прекршај у складу са законом;
- 10) је покренут стечајни поступак, а активност не настави други оператор.

Надлежни орган закључком покреће поступак за престанак важења дозволе и о томе обавештава оператора у року од пет дана од дана покретања поступка уз образложење разлога за покретање поступка.

Решењем о престанку важења дозволе утврђују се и обавезне мере старања о постројењу и локацији после престанка активности опаретатера да би се избегао ризик по животну средину, здравље људи и материјална добра.

3.3.14 Начин обавештавања других органа, организација и јавности

Надлежни орган дужан је да обавештава друге органе и организације и јавност путем медија и то најмање у једном локалном листу који излази на подручју које ће бити захваћено утицајем активности и постројења, као и путем интернета.

О начину обавештавања надлежни орган доставља у писаној форми изјаву другим органима и организацијама.

Обавештење садржи податке о:

- 1) називу и седишту, односно имену и адреси оператера;
- 2) локацији на којој се планира или обавља активност за коју се захтева дозвола;
- 3) активности и постројењу;
- 4) року за достављање мишљења;
- 5) месту и времену за јавни увид у поднети захтев за издавање дозволе, пратећу документацију или нацрт дозволе;
- 6) решењу о издавању дозволе, односно о одбијању захтева за издавање дозволе, посебно разложима на којима се решење заснива, као и о сваком даљем обнављању дозволе.

Ако захтев оператера за издавање дозволе, нацрт дозволе или дозвола садрже пословну тајну или податак који, у складу са законом, захтева ограничен приступ јавности за добијање информација, надлежни орган може одлучити да за одређене делове захтева, односно нацрта дозволе или издате дозволе ограничи приступ јавности.

О одлуци о ограничавању приступа јавности за добијање информација, надлежни орган је дужан да обавести јавност и надлежне органе из члана у року од пет дана од дана доношења одлуке.

Ограничење приступа јавности не односи се на информације о емисијама, ризицима од удеса, резултате мониторинга и инспекцијског надзора.

3.3.15 Размена информација о прекограничном утицају

Размену информација о прекограничном утицају рада постројења и активности на животну средину врши надлежно Министарство.

Ако рад неког постројења може имати значајан негативан утицај на животну средину друге државе или ако држава чија животна средина може бити значајно угрожена то затражи, надлежно Министарство, у поступку консултација, доставља другој држави на мишљење информације, и то:

- 1) о захтеву за издавање дозволе;
- 2) о надлежном органу који доноси одлуку о издавању дозволе;
- 3) о природи одлуке која може бити донета;
- 4) о поступку учешћа јавности, укључујући и заинтересовану јавност.

О одлуци о издавању дозволе или одбијању захтева за њено издавање, Министарство обавештава другу државу која је била консултована у поступку одлучивања, достављањем информација, и то:

- 1) о садржају одлуке о издавању дозволе, односно одбијању захтева за издавање дозволе;
- 2) о разложима на којима се одлука заснива, укључујући информације о поступку учешћа јавности.

Консултације о прекограничном утицају врше се на начин и у роковима који се утврђују споразумима између надлежних органа држава на принципима реципроцитета и равноправности.

О примљеним информацијама о прекограничном утицају постројења и активности у другој држави Министарство обавештава јавност.

Резултате консултација и прибављеног мишљења заинтересоване јавности Министарство узима у обзир приликом давања мишљења надлежном органу друге државе.

3.3.16 Регистар издатих дозвола

Регистар издатих дозвола као део информационог система животне средине води надлежни орган.

Увид у регистар издатих дозвола је јаван.

Министар ближе прописује садржину и начин вођења регистра.

3.4 Управни надзор

Надзор над применом одредаба закона и прописа донетих на основу врши Министарство.

Инспекцијски надзор врши Министарство преко инспектора за заштиту животне средине у оквиру делокруга утврђеног законом.

Поверава се аутономној покрајини вршење инспекцијског надзора над постројењима и активностима за које дозволу у складу са законом издаје надлежни покрајински орган.

Поверава се јединици локалне самоуправе вршење инспекцијског надзора над постројењима и активностима за које дозволу у складу са законом издаје надлежни орган локалне самоуправе.

3.4.1 Права и дужности инспектора

У вршењу инспекцијског надзора, инспектор има право и дужност да утврђује:

- 1) да ли нова постројења имају дозволу издату у складу са законом;
- 2) да ли су постојећа постројења поднела захтев за издавање дозволе у складу са законом;
- 3) да ли се рад постројења одвија у складу са условима из издате дозволе;
- 4) сваку промену у раду, односно функционисању постројења;
- 5) спровођење других прописаних мера заштите животне средине.

3.4.2 Овлашћења инспектора

У вршењу инспекцијског надзора инспектор је овлашћен да:

- 1) забрани употребу објекта, односно рад постројења и обављање активности док се не прибави дозвола;

- 2) забрани рад постројења, односно обављање активности ако се то чини противно условима прописаним у дозволи;
- 3) нареди прибављање дозволе у складу са законом;
- 4) нареди предузимање мера и услова утврђених у дозволи;
- 5) нареди достављање података неопходних за издавање, измену или престанак важности дозволе;
- 6) нареди извршење мера старања о постројењу и локацији после престанка активности, ако је дозвола престала да важи;
- 7) нареди извршење и других прописаних обавеза у одређеном року.

4. Уредба о врстама активности и постројењима за које се издаје интегрисана дозвола („Службени гласник РС”, бр. 84/2005)

Врсте активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола дефинисане овом уредбом су:

1. Производња енергије

- 1.1. Термоенергетска постројења са топлотним улазом изнад 50 MW
- 1.2. Рафинерије минералних уља и гаса
- 1.3. Коксаре
- 1.4. Постојења за гасификацију угља и производњу течних горива из угља

2. Производња и прерада метала

2.1. Постројења за печење или синтеровање металне руде (укључујући сулфидну руду)

2.2. Постројења за производњу сировог гвожђа или челика (примарно или секундарно топљење) укључујући континуално ливење, са капацитетом који прелази 2,5 t/h

2.3. Постројења за прераду у црној металургији:

(а) топле ваљаонице са капацитетом изнад 20 t/h сировог челика

(б) ковачнице са аутоматским чекићима чија енергија прелази 50 kJ по једном чекићу, код којих употребљена топлотна снага прелази 20 MW

(в) примена растопљених металних превлака, са улазом који прелази две t/h сировог челика

2.4. Ливница црне металургије са производним капацитетом преко 20 t на дан

2.5. Постројења:

(а) за производњу обојених сирових метала из руде, концентрата или секундарних сировина путем металуршких и хемијских процеса или електролитичким процесима

(б) за топљење, укључујући и легирање обојених метала, као и производе добијене поновном прерадом (рафинација, ливење итд.), са капацитетом топљења од преко 4 t дневно за олово и кадмијум или 20 t дневно за све остале метале

2.6. Постројења за површинску обраду метала и пластичних материјала коришћењем електролитичких или хемијских процеса, где запремина каде за третман прелази 30 m³

3. Индустрија минерала

3.1. Постројења за производњу цементног клинкера у ротационим пећима, производног капацитета који прелази 500 t дневно, или за производњу креча у ротационим пећима, производног капацитета који прелази 50 t дневно, или у другим пећима, чији производни капацитет прелази 50 t дневно

3.2. Постројења за производњу азбеста и производа на бази азбеста

3.3. Постројења за израду стакла, укључујући стаклена влакна, са капацитетом топљења који прелази 20 t дневно

3.4. Постројења за топљење минералних материја, укључујући производњу минералних влакана, са капацитетом топљења који прелази 20 t дневно

3.5. Постројења за производњу керамичких производа печењем, а нарочито црепа, цигле, ватросталне опеке, плочица, керамичког посуђа или порцелана, са производним капацитетом који прелази 75 t дневно, и/или са капацитетом пећи који прелази 4 m³, са густином пуњења по пећи која прелази 300 kg/m³

4. Хемијска индустрија

Производња у категоријама делатности које се налазе у овом одељку односи се на индустријску производњу у којој се примењује хемијска обрада материја или група материја наведених у одељцима 4.1 до 4.6.

4.1. Хемијска постројења за производњу основних органских хемикалија као што су:

- (а) прости угљоводоници (линеарни или циклични, засићени или незасићени, неароматични или ароматични)
- (б) угљоводоници који садрже кисеоник, као што су алкохол, алдехиди, кетони, карбоксилне киселине, естри, ацетати, етри, пероксиди, епоксидне смоле
- (в) сумповани угљоводоници
- (г) азотовани угљоводоници, као што су амини, амиди, азотасти једињења, азотна једињења или нитратна једињења, нитрили, цијанати, изоцијанати
- (д) угљоводоници који садрже фосфор
- (ђ) халогенизовани угљоводоници
- (е) органо-метална једињења
- (ж) пластични материјали (полимерна синтетичка влакна или влакна на бази целулозе)
- (з) синтетичка гума
- (и) боје и пигменти
- (ј) површински активне материје и сурфактанти

4.2. Хемијска постројења за производњу основних неорганских хемикалија, као:

- (а) гасови, као што су амонијак, хлор или хлороводоник, флуор или флуороводоник, угљендиоксиди, сумпорна једињења, азотови оксиди, водоник, сумпордиоксид, угљентетрахлорид
- (б) киселине, као што су хромна киселина, флуороводонична киселина, фосфорна киселина, азотна киселина, хлороводонична киселина, сумпорна киселина, олеум, сумпораста киселина
- (в) базе, као што су амонијум хидроксид, калијум хидроксид, натријум хидроксид
- (г) соли, као што су амонијум хлорид, калијум хлорат, калијум карбонат, натријумкарбонат, перборат, сребро-нитрат
- (д) неметали, метални оксиди или друга неорганска једињења, као што су калцијум карбид, силицијум, силицијум карбид

4.3. Хемијска постројења за производњу фосфорних, азотних или калијумових ђубрива (проста или сложена вештачка ђубрива)

4.4. Хемијска постројења за производњу основних производа за заштиту биља и биоцида

4.5. Постојења у којима се примењују хемијски или биолошки процеси у производњи основних фармацеутских производа

4.6. Хемијска постројења за производњу експлозива

5. Управљање отпадом

5.1. Постројења намењена за одлагање или поновно искоришћење опасног отпада са капацитетом који прелази 10 t дневно

5.2. Постројења за спаљивање комуналног отпада чији капацитет прелази 3 t/h

5.3. Постројења за одлагање неопасног отпада капацитета преко 50 t на дан

5.4. Депоније које примају више од 10 t отпада на дан или укупног капацитета који прелази 25.000 t, искључујући депоније инертног отпада

6. Остале активности

6.1. Индустријски погони за производњу:

(а) пулпе из дрвета или других влакнастих материјала

(б) папира и картона, са производним капацитетом који прелази 20 t на дан

6.2. Постројења за предтретман (операције као што су прање, бељење итд.) или бојење предива или текстила, чији производни капацитет прелази 10 t на дан

6.3. Постројења за штављење коже, производног капацитета изнад 12 t финалних производа на дан

6.4. Постројења за прераду хране, укључујући:

(а) кланице са производним капацитетом већим од 50 t на дан

(б) третман и обрада одређена за производњу прехранбених производа из:

– животињских сировина (изузев млека) са производним капацитетом финалних производа већим од 75 t на дан

– биљних сировина са производним капацитетом финалних производа већим од 300 t на дан (просечна тромесечна вредност)

(в) третман и прерада млека, код којих је количина примљеног млека већа од 200 t на дан (просечна годишња вредност)

6.5. Постројења за одлагање и рециклажу животињских трупа и животињског отпада са капацитетом третмана већим од 10 t на дан

6.6. Постројења за товљење живине или свиња са више од:

(а) 40.000 места за живину

(б) 2.000 места за свиње за расплод (тежине преко 30 kg)

(в) 750 места за крмаче⁵

6.7. Постројења за површинску обраду материјала, предмета или производа коришћењем органских растварача, посебно за одећу, штампање, превлачење, одмашћивање, водоотпорност, бојење, чишћење или импрегнацију, са капацитетом изнад 150 kg/h или више од 200 t годишње

6.8. Постројења за производњу угљеника или електрографита, инсинерацијом или графитизацијом

5. Карактеристични термини и скраћенице

IPPC	Integrated pollution prevention and control	Интегрисана превенција и контрола загађења
IED	Industrial emissions directive	Директива о индустријским емисијама
EIPPCB	European IPPC bureau	Европски IPPC биро
BAT	Best available technique	Најбоље доступна техника
BREF	BAT reference document	Референтни документ за најбоље доступне технике
REF	Reference document	Референтни документ
E-PRTR	European Pollutant Release and Transfer Register	Европски регистар испуштања и преноса загађења
ИСКЗ		Интегрисано спречавање и контрола загађења
ГВЕ		Гранична вредност емисије
СКЖС		Стандарди квалитета животне средине
PJ		Радна јединица
ДЧ		Држава чланица